

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ พืชเสริมรายได้เกษตรกร

ชนิดเห็ดที่เพาะได้กระบวนการเพาะเห็ดร้อนและการให้น้ำ

การเพาะเห็ดรเพาะเห็ดขอนขมขเห็ดกระด้างเห็ดแครงการเพาะเห็ดฟาง

ภูฐาน

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2579-0151-8

ในตะกร้า

การเพาะเห็ด แครง

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสรีบรายได้เกษตรกร

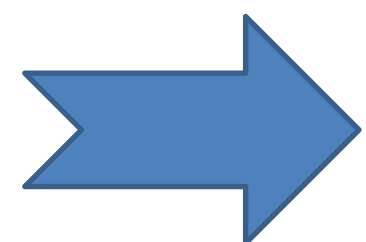
การเตรียมมถุง

วิธีการผสมและการบรรจุ อาหารเพาะ

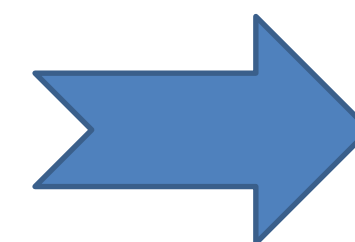
1. แช่เมล็ดข้าวฟ่างทิ้งไว้ 1 คืน ก่อนนำมาต้มให้
ล้างน้ำ 2-3 ครั้ง ต้มข้าวฟ่างจนเมล็ดข้าวฟ่าง
ค่อนข้างสุก แล้วเทน้ำทิ้งผ่านตะแกรง วางพักไว้

แช่น้ำ 1
คืน

ล้างน้ำ 2-3
ครั้ง

ต้มให้ค่อนข้าง
สุก

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การเตรียมมูล

วิธีการผสมและการบรรจุ อาหารเพาะ

2. ผสมขี้เลื่อย ข้าวโพดป่น รำละเอียด และปูนขาว คลุกเคล้าให้เข้ากัน พรอมด้วยน้ำสะอาดให้มีความชื้นประมาณ 60-70% โดยใช้มือกำวัสดุเพาะที่ผสมกันแล้ว บีบให้แน่นสังเกตไม่มีน้ำ

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสรีบรายได้เกษตรกร

การเตรียมถุง

วิธีการผสมและการบรรจุ อาหารเพาะ

3. นำข้าวฟ่างที่ต้มเตรียมไว้แล้ว มาผสมกับ
วัสดุทั้งหมด คลุกเคล้าให้เข้ากันอีกครั้ง

ผสมข้าวฟ่างในกอง
ขี้เลื่อย

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

วิธีการผสมและการบรรจุ

การเตรียมถุง อาหารเพาะ

4. บรรจุอาหารเพาะลงในถุงพลาสติกกทนร้อน กดให้แน่นตั้ง ไว้ดำนาน้ำหนัก 600 กรัม/ถุง

**การเพาะเห็ด
ครง**

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

วิธีการผสมและการบรรจุ

**การเตรียมถุง
อาหารเพาะ**

**5. รวบปากถุงบีบไล่อากาศออก สวมคอ
พลาสติก พับปากถุง
พาดลงมารัดยางให้แน่น อุดด้วยสำลี หุ้ม
ด้วยกระดาษหรือฟอยล์**

**การเพาะเห็ด
ครง**

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การนั่งฆ่าเชื้อ

**การเตรียมถุง
อาหารเพาะ**

**นำถุงอาหารเพาะไปนั่งฆ่าเชื้อด้วยหม้อหนึ่ง
ไม้อัดความดัน**

**อุณหภูมิ 90-100 องศาเซลเซียส เวลาไม่
น้อยกว่า 3 ชั่วโมง**

**นำ
ถังนี้**

ง

จาก

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

การเตรียมถุง

อุปกรณ์หนึ่งฆ่าเชื้อถุงอาหารเพาะ

1. หม้อนึ่งลูกทုံး

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การเตรียมถุง

อุปกรณ์หนึ่งฆ่าเชื้อถุงอาหารเพาะ

2. เตาหนึ่ง

การเพาะเห็ด แครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสรีบรายได้เกษตรกร

การใส่เชื้อ

- ✓ เชื้อเพาะ/เชื้อขยาย มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้
- ✓ อายุของเชื้อที่ใช้ต้องเหมาะสม (อายุไม่เกิน 7 วัน)
- ✓ ไม่มีการปนเปื้อนจากเชื้อเห็ดชนิดอื่น

และศัตรูเห็ด (ไวรัส จุลินทรีย์ ไร
แมลง และสัตว์อื่นๆ)

- ✓ สถานที่ใส่เชื้อต้องสะอาด ไม่มีลม

การใส่เชื้อ

ใส่หัวเชื้อเห็ดที่เลี้ยงในเมล็ดข้าวฟ่าง ลงในถุง
อาหารเพาะถุงละประมาณ 10-15 เมล็ด เขย่าเมล็ด
ข้าวฟ่างให้กระจายออก การใส่เชื้อให้เปิดและปิดจุก

ถอดจุก
สำลี

ลนไฟฆ่าเชื้อ
ปากขวด

หยอดเชื้อ

**การเพาะเห็ด
แครง**

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การบ่มเส้นใย

- ✓ บ่มถุงเชื้อเห็ดในที่
มืด สะอาด
อากาศถ่ายเท

เส้นใยเต็มถุงขนาด 600 กรัม ใช้เวลา 15-20 วัน
 ล้างเส้นใยเจริญเต็มถุง ให้แสงในโรงบ่ม เพื่อกระตุ้นให้
 เห็ดสร้างตุ่มดอก สังเกตเส้นใยเริ่มเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล
 นำไปเปิดดอก

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

วิธีการเปิดดอก

ถอดจุกสำลีและ
คอขวดออกมัด
ปากถุงให้แน่น

กรีดด้านข้างเป็นมุม
เฉียง
จากบนลงล่าง ทั้งสี่
ด้านของถุง

**การเพาะเห็ด
แครง**

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

โรงเรือนเปิดดอก

- ✓ **ควรมีแสงผ่านเข้าในโรงเรือนได้ (แสงที่สามารถอ่านหนังสือได้ หรือใช้ตาข่ายพรางแสง ขนาด 80 เปอร์เซ็นต์)**
- ✓ **มีช่องเปิด-ปิด สำหรับถ่ายเทอากาศ**
- ✓ **หลังคาทำด้วยวัสดุกันน้ำ**
- ✓ **ผนังทำด้วยวัสดุที่เก็บรักษาความชื้นความเย็นในโรงเรือนได้**

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

รูปแบบการเปิดดอก

1. วางบนชั้น โดยวางแนวตั้งแต่ละถุงห่างกัน
ประมาณ 5

แบบวางบนชั้น

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

รูปแบบการเปิดดอก

2. แบบแขวน แขวนโดยมัดปากถุงกับ
เชือกไล่ระดับลงมา

แบบ

แขวน

การเปิดดอกและการดูแล

การกระตุ้นการสร้างดอก

- ✓ ให้น้ำในโรงเรือน เพื่อปรับความชื้นภายในโรงเรือนให้ได้ 70-80 เปอร์เซ็นต์ (อย่าให้น้ำโดนถุงเชื้อเห็ด)
- ✓ ให้มีแสงสว่างเพื่อกระตุ้นการสร้างตุ่มดอก
- ✓ ปรับโรงเรือนให้มีอุณหภูมิ 30-35 องศาเซลเซียส ประมาณ 2-

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

การพัฒนาให้เป็นดอกสมบูรณ์

- ✓ รักษาอุณหภูมิในโรงเรือนให้อยู่ที่ 30-35 องศาเซลเซียส และมีอากาศถ่ายเทได้ดี
- ✓ เมื่อดอกเห็ดมีขนาดโตขึ้น รักษาความชื้นภายในโรงเรือนที่ 70-80 เปอร์เซ็นต์
- ✓ ให้มีแสงสว่างเพื่อการพัฒนาของดอกเห็ด

การเพาะเห็ด
ครง

การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การเปิดดอกและการดูแล

การพัฒนาให้เป็นดอกสมบูรณ์

1-2 วัน
➔

1-2 วัน
➔

ระยะสร้างตุ่มดอกระยะพัฒนาของตุ่มดอกระยะดอกสมบูรณ์

การเก็บผลผลิต

- ✓ **เก็บผลผลิตด้วยมือ โดยจับ
ก่อนเห็ดให้แน่นแล้วใช้มือ
อีกข้างจับบริเวณฐานของ
กลุ่มดอกเห็ด แล้วดึงดอก
เห็ดออกจากก้อน**
- ✓ **ควรเก็บดอกขณะที่ยังดอกบาน
เต็มที่ มีสีขาวนวล ถ้าดอก
เห็ดมีสีคล้ำออกสีน้ำตาล
ดอกจะเริ่มแก่ เนื้อดอกจะ**

**การเพาะเห็ด
ครง**

การเพาะเห็ดศรีษะภูิก
พืชสริมรายได้เกษตรกร

การเก็บผลผลิต

**ขนาดดอกเห็ดที่เหมาะสม
ต่อการเก็บผลผลิต**

การเก็บผลผลิต

เก็บเศษดอก
เห็ดเรียบร้อยแล้ว

- ✓ เก็บส่วนต่างๆ ของดอกเห็ดให้หลุดออกจากรอยกรีดจนหมด เพื่อป้องกันการเน่าเสียจากเศษหรือส่วนของดอกเห็ดที่เหลือติดอยู่ พร้อมทำความสะอาดพื้นโรงเรือนเปิดดอก
- ✓ เส้นใยเห็ดแครงจะพักตัวประมาณ 5-7 วัน

มีเศษดอกเห็ดติดอยู่
เสี่ยงต่อการเน่าเสีย

ต้นทุนการผลิต

โรงเรือน

**ต้นทุน 9,000
บาท**

**ขนาด 4 X 5
เมตร**

- ✓ เสาปูน หลังคา
มุงแฝก ผนัง
ตาข่ายพราง
แสง
โครงหลังคาไม้
ชั้นวางหรือราว
แขวน
บรรจุ 1300 ถัง

ต้นทุนการผลิต

ก้อนเห็ด

ต้นทุนถุงละ
4.50 บาท

เป็นเงิน 5,850
บาท

- ✓ ค่าวัสดุ
- ✓ ค่าจ้างเตรียม
ก้อน
- ✓ ค่าเชื้อเห็ด
เพาะ
- ✓ บรรจุ 1300
ถุง/โรงเรือน

**การเพาะเห็ด
ครง**

การเพาะเห็ดศรชฎก
พืชเสริมรายได้เกษตรกร

ผลผลิต/รายได้

**ผลผลิต 104
กก./1,300 ถุง
(80 กรัม/ถุง)**

**ราคา 120
บาท/กก.**

**รายได้ 12,480
บาท**

สรุป ต้นทุนการผลิต/รายได้

ปีที่	รอบ การ ผลิต	ต้นทุน โรง เรือน(บาท ท)	ต้นทุน ก้อน เห็ด(บาท)	ต้นทุน รวม(บาท ท)	รายได้ (บาท)	รายได้หัก ต้นทุน (บาท)
1	1	9,000	5,850	14,850	12,480	-2,370
	2	0	5,850	5,850	12,480	6,630
รวม				20,700	24,960	4,260
2	1	0	5,850	5,850	12,480	6,630
	2	0	5,850	5,850	12,480	6,630
หมายเหตุ โรงเรือนมีอายุ				11,700	24,960	13,260

ขอभागข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่หน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

การเพาะเห็ด

กลุ่มวิจัยและพัฒนาเห็ด

สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ โทรศัพท์ 0-2579-

8558, 0-2579-0147
โรงเรือนเพาะเห็ด

สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม

โทรศัพท์ 0-

2579-8519

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2579-0151-8